

Брисел, 5. април 2024.

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

Заједнички консултативни одбор ЕУ-Србија (ЗКО) је једно од тела успостављених у оквиру Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Србије. ЗКО омогућава обостраним организацијама цивилног друштва (ОЦД) да прате напредак Србије ка Европској унији и да усвоје препоруке за пажњу Владе Србије и институција ЕУ. ЗКО схвата појам цивилног друштва као обухватаће организација послодаваца, синдиката и других економских, друштвених и грађанских интереса.

ЗКО се састоји од 18 чланова, по девет са сваке стране, који представљају Европски економски и социјални комитет (ЕЕСЦ) и српско цивилно друштво. У садашњем мандату ЗКО супредседавају **Тасос Јапанис**, генерални секретар Уније пољопривредника Панагроткис и **Бошко Савковић**, генерални секретар Уније послодаваца Србије.

Састанак је одржан у Бриселу. ЗКО је разговарао о тренутном стању у односима ЕУ-Србија и приступним преговорима са ЕУ, могућностима за Републику Србију које представља Нови план раста и Фонду за реформу и раст за Западни Балкан, постизборној ситуацији у Републици Србији и преглед стања демократије и владавине права у Републици Србији.

1. О стању у односима ЕУ и Републике Србије и процесу придруживања

- 1.1. ЗКО понавља своје жаљење због изостанка напретка од отварања преговора у оквиру Кластера 4 о Зеленој агенди и одрживом повезивању у децембру 2021. године, и изражава наду за брзо отварање Кластера 3 – Конкурентност и инклузивни раст. ЗКО позива српске власти да максимално искористе тренутни замах проширења и унапреде реформе и њихову ефективну имплементацију.
- 1.2. ЗКО честита ЕЕСК на томе што је био прво тело ЕУ које је отворило своја врата представницима цивилног друштва из земаља које су кандидати за чланство у ЕУ (КзЧ)¹, и радује се учешћу српских представника у активностима ЕЕСК. ЗКО позива друге институције ЕУ да појачају приступ постепеној интеграцији тако што ће

¹ [Enlargement: Representatives from EU candidate countries will now join the work of the EESC | EESC \(europa.eu\)](https://www.eesc.europa.eu/en/news/enlargement-representatives-from-eu-candidate-countries-will-now-join-the-work-of-the-eesc)

истражити начине за омогућавање приступа одређеним аспектима њиховог рада, што не само да би помогло у смислу изградње административних капацитета и прилагођавања политикама и законодавним процесима ЕУ, већ би и послати снажан сигнал о ангажовању земљама кандидатима.

- 1.3. ЗКО честита делегацији ЕЕСК, коју је предводио председник ЕЕСК, на знаку снажног ангажмана који је послат током посете Републици Србији 16. фебруара 2024. године, не само да изрази захвалност српском цивилном друштву у светлу његовог појачаног учешћа у раду ЕЕСК кроз КзЧ иницијативу, али и као поруку посвећености српским организацијама цивилног друштва и социјалним партнерима у процесу приступања. ЗКО изражава свесрдну подршку цивилном друштву Републике Србије и подстиче га да настави са својим напорима, упркос бројним изазовима са којима се суочава.
- 1.4. ЗКО понавља свој позив државама чланицама да наставе да пружају подршку и кредибилитет у политици проширења ЕУ и да, паралелно, осигурају да ЕУ има капацитет да прихвати нове државе чланице и ефикасно функционише. У том погледу, ЗКО уредно узима у обзир Саопштење Комисије о реформама пре проширења и прегледима политике од 20. марта 2024.
- 1.5. ЗКО истиче значај за српске власти да одрже европске интеграције као њихов стратешки циљ. С обзиром на то да Република Србија има најнижи ниво подршке чланству у ЕУ у региону и одржава тренд опадања, ЗКО снажно препоручује да се појача комуникација на обе стране како би се побољшало разумевање јавности о предностима које су повезане са чланством у ЕУ.
- 1.6. ЗКО позива српске власти да разјасне спољнополитичке ставове Републике Србије, укључујући потпуно усклађивање са заједничком спољном и безбедносном политиком ЕУ, и да реше своја отворена регионална питања, укључујући конструктивно ангажовање у дијалогу о нормализацији односа са Косовом² уз посредовање ЕУ. интерес за унапређење Републике Србије на њеном путу ка ЕУ. ЗКО позива све релевантне стране да хитно раде на омогућавању пристојних услова за живот грађана који живе на територији Косова и Метохије, укључујући и проналажење решења за ~~платње~~ исплате у динарима.
- 1.7. ЗКО понавља своју подршку иницијативама које доприносе ослобађању већег потенцијала из регионалне сарадње, засноване на примени правила и стандарда ЕУ, као и убрзавању процеса приступања. У том смислу, ЗКО очекује да ће нови Акциони план

---

² Ово одређивање не прејудуцира ставове о статусу и у складу је са Резолуцијом СБ УН 1244 и Мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

за заједничко регионално тржиште (АП ЗРТ) размотрити ограничен обим имплементације АП ЗРТ као и институционални оквир који га прати. Нови предлог треба да подстакне интензивнију и дубљу регионалну сарадњу и одговорност и да буде у складу са жељом за приступ јединственом тржишту ЕУ, предвиђеним Новим планом раста за Западни Балкан.

1.8. ЗКО очекује да ће Нови акциони план истаћи важност процене еколошких и друштвених ризика, у складу са најбољом доступном еколошком праксом, и у складу са Водећим принципима УН о пословању и људским правима, посебно када је у питању развој индустријских пројеката. Инвестиције у рударство треба да буду у складу са постојећим законодавством ЕУ и међународним конвенцијама о заштити биодиверзитета, као и да буду у складу са „по го“ зонама за вредне екосистеме и водне ресурсе.

2. *О могућностима за Републику Србију Новог плана раста и Фонда за реформу и раст за западни Балкан*

2.1. ЗКО поздравља Нови план раста и пратећи инструмент за реформу и раст за Западни Балкан као кључне у пружању могућности региону за ближу интеграцију са јединственим тржиштем ЕУ, као и као кључни катализатор за економски раст и приближавање ЕУ, нудећи опипљиве бенефиције које ће побољшати квалитет живота грађана.

2.2. ЗКО се радује предстојећем усвајању мишљења ЕЕСК о Новом плану раста и инструменту за реформу и раст за Западни Балкан. ЗКО, такође, поздравља чврст приступ који тражи испуњавање услова, наглашавајући кључне реформе, посебно у вези са Кластером Основе и позива српске власти да искористе могућности које План може да понуди грађанима Србије укључивањем у истинске реформе и њихову примену. ЗКО позива институције ЕУ да успоставе јасне и транспарентне смернице о примени пакета испуњавања услова.

2.3. У складу са принципом партнерства са ЕУ и друштвеним и економским циљевима новог плана раста, ЗКО позива српске власти да на време укључе цивилно друштво и социјалне partnere и пословну заједницу у развој, спровођење, праћење и евалуацију Реформске агенде на смислен начин. ЗКО препоручује да Реформске агенде треба да садрже сажетак процеса консултација у којем се наводи како се одражава допринос заинтересованих страна.

2.4. ЗКО поздравља напоре пословне заједнице у Републици Србији, Привредне коморе РС и Коморног инвестиционог форума Западног Балкана б ка приступању Западног

Балкана јединственом тржишту Европске уније, као први корак ка пуноправном чланству у Европској унији, уз усклађивање са правним тековинама ЕУ. Европска унија је стратешки економски и политички партнер Републике Србије и Западног Балкана.

3. О изборима у Републици Србији

- 3.1 Након парламентарних и локалних избора 17. децембра 2023., ЗКО констатује
- Прелиминарну изјаву ОЕБС/ОДИХР ³;
  - Изјаву високог представника Борелја и комесара Вархелјија од 19. децембра 2024.⁴
  - дебате у Европском парламенту 17. јануара 2024⁵;
  - Резолуцију Европског парламента од 8. фебруара 2024⁶;
  - Завршни извештај ЦРТА-е 14. фебруара 2024⁷; и
  - Завршни извештај ОДХИР-а ⁸.
  - Завршни извештај Комитета УН за људска права ⁹.
- 3.2 ЗКО изражава дубоку забринутост због извештаја о изборним недостацима и неправилностима. Позива српске власти да пажљиво испитају и спроведу, на инклузиван и транспарентан начин, све препоруке из завршног извештаја ОДХИР-а. То укључује потребу за иницирањем законских амандмана много пре избора, решавање забринутости око тачности бирачких спискова, повећање поверења јавности у изборе, спречавање притиска на бираче и јасно раздвајање између званичних функција и кампање. ЗКО такође позива српске власти да се позабаве оптужбама о организованој „миграцији бирача“, куповини гласова и доминацији актуелног председника у кампањи.
- 3.3 У складу са процесом заснованим на заслугама који се примењује на кластер Основе, ЗКО позива институције ЕУ да дефинишу конкретне мере које треба предузети ако се уоче јасни изборни прекршаји и препоруке ОДХИР-а не буду правилно спроведене на предстојећим изборима. Стога, ЗКО позива ОЕБС да размотри посредовање у дијалогу између власти и опозиционих партија у вези са спровођењем препорука ОДХИР-а.
- 3.4 Као што је јасно наведено у низу претходних декларација, ЗКО још једном указује на кључна питања медијског плурализма и слободе медија, посебно актуелна у изборним периодима, уз жаљење пристрасности медија и одсуства реаговања Регулаторног тела за

³ [Serbia, Early Parliamentary Elections, 17 December 2023: Statement of Preliminary Findings and Conclusions | OSCE](#)

⁴ [Statements by HRVP Borrell and Commissioner Várhelyi on Serbian elections - EU u Srbiji \(europa.rs\)](#)

⁵ [Verbatim report of proceedings - Situation in Serbia following elections \(debate\) - Wednesday, 17 January 2024 \(europa.eu\)](#)

⁶ [Serbia did not fulfil its commitments to free and fair elections, say MEPs | News | European Parliament \(europa.eu\)](#)

⁷ [CRTA :Final Election Observation Report - Summary - CRTA](#)

⁸ [ODHIR Final report on elections in Serbia 17/12/23](#)

⁹ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FSRB%2FCO%2F4&Lang=en

електронске медије (РЕМ). ЗКО подстиче српске медије да омогуће правичан и једнак приступ, као и објективно представљање свих кандидата

3.5 Како је једногласно усвојено у Декларацији у Београду од 17. новембра 2023. године, ЗКО понавља позив европским институцијама да подрже, а властима Србије да одмах доделе пету националну фреквенцију, у циљу постизања медијског плурализма неопходног у актуелним медијима пејзаж.

3.6 Уочи локалних избора у низу градова и општина у Републици Србији, као и поновљених избора у Граду Београду, ЗКО позива српске власти да омогуће да сви избори буду одржани у једном дану. ЗКО сматра да би се на овај начин идентификоване илегалне миграције бирача свеле на минимум.

3.7 С истим циљем, ЗКО позива српске власти да бирачке спискове уреде и по адресама, тако да сваки грађанин унапред види ко је пријављен на његовој/њеној адреси.

3.8 Уочи београдских избора најављених за 2. јун 2024., ЗКО позива српске власти да уложе искрене и конкретне напоре да буду фер и праведни, применом свих препорука ОДХИР-а пре расписивања и спровођења избора. ЗКО такође охрабрује грађане Републике Србије да својим гласовима на изборима у потпуности искористе своје основно право и одговорност да се укључе у демократски процес.

4 *О стању демократије и владавине права у Републици Србији*

- 4.1. ЗКО веома жали због назадовања демократије у Републици Србији које се огледа у
- Извештају Фридом Хауса из 2024 о Републици Србији¹⁰ у којем рангира Републику Србију као делимично слободну са тенденцијом пада;
  - Цивикус извештава о грађанском простору у Републици Србији, квалификујући га као опструиран¹¹;
  - Извештај о светском праћењу демократије¹² у којем се пријављује пад заступљености, грађанских слобода и слободе удруживања и окупљања;
  - Извештај Европске задужбине за демократију из 2023¹³ у коме се изражава забринутост због демократског процеса и пада слободе медија.

4.2 ЗКО изражава дубоку забринутост због пораста насиља у Републици Србији, укључујући доследно промовисање насиља и нормализацију говора мржње који долази из медија и власти, често подстичући узнемиравање, застрашивање, експлицитно циљање и нападе

¹⁰ [Serbia: Freedom in the World 2024 Country Report | Freedom House](#)

¹¹ [Serbia - Civicus Monitor](#)

¹² [Serbia \(idea.int\)](#)

¹³ [EED Annual Report 2023 \(democracyendowment.eu\)](#)

на опозиционе политичаре, новинаре и активисте. Штавише, ЗКО још једном оштро осуђује растући проблем стратешких (SLAPP) тужби против учешћа јавности, против новинара, бранитеља људских права и представника цивилног друштва и њихових организација. ЗКО, такође, позива званичнике да се уздрже од ширења запаљиве реторике против представника цивилног друштва. ЗКО посебно осуђује недавну ескалацију претњи и насиља против новинара и академске заједнице у Новом Саду и позива српске власти да обезбеде да починиоци буду кривично гоњени на одговарајући начин.¹⁴

4.3 ЗКО изражава дубоку забринутост због очигледног изостанка одговора надлежних органа у погледу садашњег непримереног утицаја на правосуђе. Овај утицај обухвата и унутрашње притиске који утичу на основне слободе говора и удруживања међу судијама и тужиоцима. ЗКО се слаже са саопштењем Европских судија за демократију и слободу којим се правосудни органи у Републици Србији, пре свега Високи савет тужилаца и Јавно тужилаштво, позивају да заштите слободу говора и удруживања и да спрече радње које имају за циљ разуверавање. они који отворено изражавају критичке ставове о правосудном систему у Републике Србије.¹⁵

4.4 ЗКО још једном апелује на власти да не штеде напоре у обезбеђивању истинског подстицајног окружења у којем организовано цивилно друштво и социјални партнери могу напредовати, и упозорава на нарушавајући ефекат државно организованих НВО на демократију.

4.5 ЗКО изражава забринутост због растућих организованих ван-институционалних и институционалних притисака да се заустави примена Закона о родној равноправности и родно осетљивих политика, које обухватају и област запошљавања и рада.

4.6 ЗКО, још једном, наглашава виталну важност препознавања принципа достојанственог рада, заснованог на писаним уговорима, безбедности и достојанствених и благовремених зарада, и правилног решавања питања тржишта рада као што су: подстицање колективног преговарања, регулисање рада на даљину, борба против корупције и борба против сиве економије. ЗКО позива Републику Србију да настави са реформама у области рада у складу са принципима квалитета рада и квалитета живота и међународним стандардима достојанственог рада. Неопходно је унапредити образовни систем на свим нивоима, обезбедити владавину права, и снажне институције ради заустављања даљег одласка грађана РС, међу којима су најбројнији млади људи и квалификована радна снага.

4.7 ЗКО поново наглашава значај младих за будућност Републике Србије, а самим тим и важност предузимања конкретних мера како би се земља претворила у место са будућим

¹⁴ [SafeJournalists Network and Coalition for Media Freedom: Urgently Resolve All Cases of Frequent Threats to Journalists – IJAS \(nuns.rs\)](#)

¹⁵ [Statement of MEDEL about the freedom of association and speech in Serbia - Udruženje tužilaca Srbije \(uts.org.rs\)](#)

изгледима и могућностима за младе, омогућавајући им да остану и напредују. Правовремено укључивање младих у осмишљавање и спровођење друштвених и политичких промена је изузетно важно. ЗКО подстиче српске власти да уведу алат за процену утицаја на младе, такозвани Омладински тест, у складу са Стратегијом ЕУ за младе.

4.8 ЗКО са жаљењем констатује да Република Србија прати глобални тренд силазне путање у погледу права на слободу удруживања и колективног преговарања, у којем Република Србија оцењује да је склона систематском кршењу права.¹⁶

4.9 ЗКО позива српске власти, у оквиру Социјално-економског савета (СЕС) и у консултацији са Националним конвентом о ЕУ и другим релевантним заинтересованим странама, да убрзају своје акције на спровођењу Акционог плана за Поглавље 19 о социјалној политици и запошљавању.

***

ЗКО налаже својим су-председавајућима да ову Заједничку декларацију проследи Савету за стабилизацију и придруживање ЕУ-Република Србија, Парламентарном одбору ЕУ-Република Србија за стабилизацију и придруживање, Европској служби за спољне послове, Европској комисији и Влади Републике Србије и свим надлежним министарствима. ЗКО позива да се ова декларација, као и све претходне декларације, објави на релевантним сајтовима и да је широко дистрибуирају и ЕУ и српске власти.

***

У складу са Пословником ЗКО ЕУ-Република Србија, ова Заједничка декларација усвојена је једногласно.

Следећи састанак ЗКО биће одржан у Београду у другој половини 2024. Као што је договорено на претходним састанцима, процена подстицајног окружења за цивилно друштво и испуњавање Копенхагенских политичких критеријума за приступање стални су део састанка дневног реда ЗКО.

---

¹⁶ [2023_ituc_global_rights_index_en-v2.pdf \(ituc-csi.org\)](https://www.ituc-csi.org/global-indices/2023-ituc-global-rights-index-en-v2.pdf)